

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*
EFFECTIVE MODEL OF TRANSFORMATION FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT
BASED ON FORMAL BUDDHADHAMMA PRINCIPLES OF SCHOOL
ADMINISTRATORS BASIC EDUCATION

¹ปิยะวัฒน์ สุขเทศ Piyawat Sukthet, ²วรกฤต เกื่อนช้าง Worrakrit Thuanchang,
³ปฏิธรรม สำเนียง Patitham Samniang
^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: Piyawat778899@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม ด้วยการศึกษเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน เพื่อหาองค์ประกอบและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จากการสอบถามด้วยวิธีสกัดปัจจัย “PCA” เพื่อให้เหลือองค์ประกอบที่สำคัญจากกลุ่มตัวอย่าง 588 คน ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 12 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม มี 8 องค์ประกอบ คือ (1) วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) (2) สัจจะ (ความซื่อสัตย์) (3) อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) (4) จักขุมา (มองการณ์ไกล) (5) นิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) (6) มัตตัญญู (รู้จักประมาณ) (7) สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) (8) อัตตัญญตา (รู้จักตน) 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) บทนำ (2) จุดมุ่งหมายและแนวทางการพัฒนา (3) กระบวนการพัฒนา (4) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purpose of this research paper was 1) to analyze the components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles. 2) to create effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles. 3) to assess effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles of School Administrators Basic Education. The methodology used in this study was Mixed Method and was divided into three phases. 1) on the analysis components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles, the researcher examines the documents, concepts, theories and opinions from specialists. Interview was the research tool which used to evaluate the significance from 10 specialists and monks. To find out the components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles. The effective transformational leadership development on Formal Buddhadhamma principles. “PCA” was used to analyze the data in the Exploratory Factor Analysis to survey key elements from a sample of 588 population 2) to create effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles of School Administrators Basic Education. In order to measure the suitability of the model, the connoisseurship was used among 12 informants including monks. 3) to assess effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles of School Administrators Basic Education, the model was assessed by 15 specialists for accuracy, suitability, possibility and benefits. The research results revealed that : 1) The components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhadhamma principles contain 8 elements including, (1) Technical Skill (2) Honest (3) Attentive Monitoring (4) Conceptual Skill (5) Human Relation Skill (6) Moderation (7) Community Relations (8) Knowing oneself 2) The model contains 4 sections including (1) introduction (2) aims and development approach (3) development process (4) success conditions, which are accordance with the conceptual framework of the research. and 3) The assessment of a model effective transformational leadership development on Formal Buddhadhamma principles of School Administrators Basic Education include accuracy, suitability, possibility, benefit. The overall were highest level in all aspects.

Keywords: Leadership, Transformation for Leadership, Administrators of Basic Education

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 54 ได้บัญญัติเอาไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้ สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในคณะกรรมการบริหารจัดการความรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560, หน้า 14-15) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 33-38)

การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียนแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กำหนดให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีความมุ่งหมายและหลักการให้จัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข “ผู้บริหารหรือผู้นำ” หรือผู้จัดการองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าจะหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนก็ตาม ย่อมต้องมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริหารไม่ดีแม้องค์การจะถูกต้องและดีเพียงใดก็ตามผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นจึงถือว่าผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 97) จากความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาประเทศซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างแท้จริงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการจัดการ เพื่อความสำเร็จในการพัฒนางานด้านการศึกษาและอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (พระมหาสารวย ฐริเมธี (ชาวดร), 2559)

ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกประกอบกับหลักพุทธธรรมกำลังได้รับความสนใจและเป็นประเด็นที่สำคัญที่ทำให้นักการศึกษาในสาขาต่างๆ มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้รู้จักความจริงตามธรรมชาติและของชีวิต สอนให้รู้จักตนเอง พิจารณาแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองด้วยเหตุผล เพื่อสร้างความเชื่อถือ การยอมรับของสังคม ตลอดจนจนการสร้างภาพพจน์ใจให้กับใต้บังคับบัญชา

จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักพุทธธรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีแห่งการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีให้ได้รับการยอมรับนับถือความเชื่อถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กร หน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและสังคมทั่วไป เหตุนั้น การขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำทางการศึกษาย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารและภาพลักษณ์ขององค์กรด้วย ผู้นำที่จะนำพาองค์กรให้พัฒนารุ่งเรืองต้องมีภาวะผู้นำที่ดีเป็นคุณสมบัติจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร แต่ถึงแม้จะมีภาวะผู้นำที่ดี ถ้าผู้นำนั้นมีอคติก็จะทำให้เกิดการบั่นทอนประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดแก่องค์กรให้น้อยลง หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรโดยมากได้ด้วย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2549, หน้า 6)

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้วิจัยได้สนใจที่จะนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและเกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรมจึงทำงานวิจัยในเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีความสามารถรอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมอันจะส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ ประชากร ตัวแปรที่จะศึกษา เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่จะใช้ในการวิจัย 2) ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) 4) สังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 5) จัดทำเครื่องมือในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยการหาค่าความสอดคล้อง IOC หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) 6) เก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปีซ้อน) จาก

กระทรวงศึกษาธิการในระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐานซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ ทั้งสิ้น 9 แห่ง จำนวน 588 คน 7) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาระดับภาวะผู้นำ 8) วิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor analysis) เพื่อหาองค์ประกอบภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แหล่งข้อมูล 1) จากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธ ธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบาย หรือ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2 คน นักวิชาการทางการศึกษา วมการศึกษาระดับปริญญาเอก 2 คน ผู้บริหารการ สถานศึกษา 2 คน ผู้แทนครูที่มี วิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไปซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนและมี ประสบการณ์ ในการเป็นผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีจำนวน 2 คน ผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป/คน 3) ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ได้รับโล่ รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปีซ้อน) จากกระทรวงศึกษาธิการ ใน ระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 9 แห่ง จำนวน 588 คน

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาที่ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปี ซ้อน) จากกระทรวงศึกษาธิการในระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ มีทั้งสิ้น 9 แห่ง มีประชากร รวมทั้งสิ้น จำนวน 775 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปีซ้อน)จาก กระทรวงศึกษาธิการ ในระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ ทั้งสิ้น 9 แห่ง มีประชากรรวมทั้งสิ้น 775 คน กำหนด กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักใช้เกณฑ์ของ Hair (2006, p. 112) คือ อย่างน้อยที่สุดต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 เท่าของตัวแปร แต่ที่เหมาะสมควรใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 เท่า ของตัวแปรและไม่ควรน้อยกว่า 400 ตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, pp. 608-609) ได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 8 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างยังไม่เพียงพอเพราะไม่ควรน้อยกว่า 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ของขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกประชากรออกเป็นรายโรงเรียนและแยกกลุ่มตำแหน่งหน้าที่ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูในโรงเรียน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการ กระจายตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน โดยได้จำนวน 9 โรงเรียน (2) ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูในโรงเรียนให้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, pp. 608-609) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 588 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือการวิจัยที่ใช้มี 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ และฉบับที่ 2 แบบสอบถาม

เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของไลเคอร์ท (Likert scale)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ ในเชิงเนื้อหา 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อหาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) วิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory factor analysis: EFA) เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบภาวะผู้นำ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) ผู้วิจัยนำองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากขั้นที่ 1 มาร่างรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกำหนดชื่อองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระบุโครงสร้างและองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมายและแนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ 2) ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้แทนครู จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ปรับปรุงรูปแบบ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คนด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 5 คน ด้านผู้แทนครู จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยในขั้นตอนนี้ มี 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เอกสารประกอบการสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) สรุปเค้าโครงวิทยานิพนธ์และผลการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 ฉบับที่ 2 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และฉบับที่ 3 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ ค่าสถิติ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตาม หลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ปี 2560 จำนวน 15 โรงเรียน ทำการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเด็น ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ 2) นำผลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละประเด็น

2. แหล่งข้อมูล 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ปี 2560 จำนวน 42 โรงเรียน 2) กลุ่มตัวอย่างในการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ 1) วิเคราะห์คำตอบที่ได้จากส่วนที่เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายข้อและภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยได้เรียงลำดับความสำคัญมากที่สุดก่อน และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตั้งชื่อองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 11 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการไปตามขั้นตอนที่ได้วางไว้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาผู้เปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติงาน/โครงการ/กิจกรรม/แผนยุทธศาสตร์พัฒนา 3) ผู้บริหารสถานศึกษา รู้จัก ติดตาม ตรวจสอบประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาการศึกษา แก่ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของสถานศึกษามาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติงาน/โครงการ/กิจกรรม/แผนยุทธศาสตร์พัฒนา 5) ผู้บริหารสถานศึกษากระตือรือร้น ต้องการที่จะปฏิบัติงาน ขยันหมั่นเพียร เสียสละและอุทิศเวลาให้งานอย่างเต็มที่ 6) ผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจในหน้าที่คิดและวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอเพื่อให้ได้คุณภาพของผลงาน 8) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ เมื่อพบกับปัญหา หรืออุปสรรคจะพยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น 9) ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานระหว่างปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการ 10) ผู้บริหารสถานศึกษาช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาแก้ไข

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ และกระตือรือร้น 11) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั้งภายในและภายนอกองค์กร

องค์ประกอบที่ 2 สัจจะ (ความซื่อสัตย์) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นต่างๆ อยู่เสมอ ด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม 3) ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสในการแก้ไข หรือปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของบุคลากร อย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและแบบแผนของทางราชการ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาความตระหนักในอำนาจ การปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ 6) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและแบ่งบันในเรื่องการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาค 7) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ 8) ผู้บริหารสถานศึกษาการปฏิบัติงานด้วยความสุจริต เทียบตรง พร้อมรับการตรวจสอบในทุกกระบวนการ 9) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักส่งเสริมและปฏิบัติตามธรรมเนียม จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมอันดีงามในชุมชนและสังคม 10) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม เมตตา กรุณา

องค์ประกอบที่ 3 อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักจัดทำข้อมูลประวัติ คุณวุฒิประสบการณ์ ความสามารถและความถนัดของครูและบุคลากรทุกคน 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักนิเทศตรวจเยี่ยมการจัดการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้ครูปรึกษาหารือระหว่างปฏิบัติงาน/การจัดการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประชุมชี้แจงเป้าหมายของสถานศึกษาให้ครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 4) ผู้บริหารสถานศึกษากล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ แบบมีเหตุผล ไม่เอาความคิดตัวเองเป็นใหญ่ หรือคนข้างเคียง 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสอบถามความสมัครใจของแต่ละบุคคลก่อนที่จะมอบหมายงานให้บุคคลนั้น 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักพิจารณาจัดสรรตำแหน่งงานต่างๆ ให้เหมาะสมตามคุณวุฒิประสบการณ์ความสามารถและความถนัดกับตัวบุคคลในการบริหารงานทุกๆ ด้าน 7) ผู้บริหารสถานศึกษารักษาและเสริมสร้างความสามัคคีรวมทั้งให้ความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงานและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ต่องานโดยรวม 8) ผู้บริหารสถานศึกษายินยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานในภาระงานนั้นๆ โดยไม่เข้าไปสอดแทรก เว้นแต่ว่าการกระทำนั้นไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยเหตุ 9) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประสานงานกับชุมชนในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วม 10) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสร้างความเสมอภาคให้กับทุกคนในสถานศึกษาและกระจายงานให้ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ

องค์ประกอบที่ 4 จักขุมา (มองการณ์ไกล) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักหลักการ เป้าหมาย ภารกิจและบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักกลยุทธ์ หรือนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดในการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนหรือท้องถิ่น 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักวางแผนแก้ปัญหาและปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประเมินจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาสถานศึกษา 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์ของการเป็นผู้นำ 7) ผู้บริหารสถานศึกษา

รู้จักตระหนักในปัญหาและรู้เท่าทันความก้าวหน้าของโลกและมองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน 8) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด 9) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักจัดทำโครงการให้ตรงกับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบริหารโครงการต่างๆ 10) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการได้ทันเวลาที่กำหนด

องค์ประกอบที่ 5 นิสสัยสัมพันธ์ (มนุษย์สัมพันธ์) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เรียนตามความเหมาะสมและโอกาสอันควร 3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างดี โดยการถ่ายทอดความรู้ในงาน สนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ได้เพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์อยู่เสมอ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาพูดจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมมือทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี วางตนได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลต่างๆ ในชุมชนและสังคม 6) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความสามารถในการประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้มาติดต่องาน 7) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย ให้เกียรติและเคารพในสิทธิหน้าที่ของความเท่าเทียมกันของผู้ใต้บังคับบัญชา 8) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ให้กับบุคลากรตามความเหมาะสมแต่ละตำแหน่ง เช่น การฝึกอบรม สัมมนา 9) ผู้บริหารสถานศึกษากล่าวยกย่องหรือชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในด้านต่างๆ 10) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้วาทศิลป์ในการพบปะ พูดคุย ปรีกษาหารือ ชี้แนะ ตีชมและหรือให้เกียรติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป ด้วยถ้อยคำที่สุภาพเชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตร

องค์ประกอบที่ 6 มัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 8 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปีในรูปแบบโครงการ/กิจกรรม เพื่อจัดสรรงบประมาณที่ได้รับ 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักวางแผนงานให้สามารถปฏิบัติได้และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ 3) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักใช้จ่ายเงินเท่าที่สถานศึกษามี หรือเท่าที่ได้รับจัดสรรและไม่เกินนี้ 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดหลักความคุ้มค่า ความมีเหตุผล 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ถึงผลได้และผลเสียให้ดีในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 7) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนการสอน 8) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ของชุมชน มาสนับสนุนและใช้อย่างประหยัด

องค์ประกอบที่ 7 สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 8 ตัวแปร 1) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ผลป้อนกลับของครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำมาปรับปรุงคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและสัดส่วนการรับนักเรียนตามขีดความสามารถและความพร้อมของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของครูนักเรียนและสร้างบรรยากาศการทำงานให้อบอุ่น สนใจทุกข์สุขตามควร 4) ผู้บริหารสถานศึกษายินดียินดีรับฟังความคิดเห็นและคำวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนเพื่อปรับปรุงการบริหารงาน 5) ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกและให้การต้อนรับผู้มาติดต่อด้วยความสุภาพ เรียบร้อย เต็มใจ และมีน้ำใจ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำนึกและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้บริการ

ช่วยเหลือแนะนำในสิ่งที่ดีตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ให้การบริการด้วยความเต็มใจ และเสมอภาคกันทุกระดับ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการประสานสัมพันธ์กับคณะครูบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 8) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กิริยา วาจา สุภาพเรียบร้อยต่อบุคคลภายนอกที่มาติดต่อ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 8 อัตตัญญูตา (รู้จักตน) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 8 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประพจน์ตนเป็นที่น่าชื่นชมน่าเคารพ น่านับถือ และน่าศรัทธาแก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประพจน์และปฏิบัติตรงตามหลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ ที่การกำหนดถือประโยชน์ของทางราชการหรือส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ตัดสิน วินิจฉัย หรือแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล 3) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่านไม่อวดเก่ง ไม่อวดดี ไม่อวดดีบารมีคนอื่นทำร้ายข่มเหงรังแกหรือเบียดเบียนใคร 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสำรวจระวางความประพฤติปฏิบัติ ทางกายและทางวาจาให้เรียบร้อยดีงามไม่ประพฤติเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 5) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ใฝ่ศึกษาเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักเป็นผู้มีบุคลิกภาพ มีท่วงท่ากิริยา รวมทั้งการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อยดีงาม สะอาด และดูสง่างามสมฐานะ 7) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักศึกษาค้นคว้าริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชาชีพทางการศึกษาและด้านบุคลิกภาพ 8) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมกับซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดด้านองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ

2. รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน ความเป็นมาและความสำคัญและวัตถุประสงค์ของรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย และแนวทางการพัฒนา ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) 2) สัจจะ (ความซื่อสัตย์) 3) อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) 4) จักขุมา (มองการณ์ไกล) 5) นิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) 6) มัตตัญญู (รู้จักประมาณ) 7) สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) 8) อัตตัญญูตา (รู้จักตน)

ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสร้างเครื่องมือในการประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามแนวทาง การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละชั้น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้น ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	ด้านความถูกต้อง			ด้านความเหมาะสม			ด้านความเป็นไปได้			ด้านความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ส่วนที่ 1	4.50	0.52	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.66	0.49	มากที่สุด	4.66	0.49	มากที่สุด
ส่วนที่ 2	4.66	0.49	มากที่สุด	4.66	0.49	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
ส่วนที่ 3	4.91	0.28	มากที่สุด	4.91	0.28	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด	4.91	0.28	มากที่สุด
ส่วนที่ 4	4.83	0.38	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละชั้น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้ผลการประเมินออกมาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบที่ 1 วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) มีความสอดคล้องกับกระบวนการบริหารสถานศึกษาของชิต ปุริโสทม (2552, หน้า 113-114) ที่ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการบริหารการศึกษา (Administration Process) สามารถสังเคราะห์ได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การอำนวยการ (Direction) 4) การประสานงาน (Coordinating)

องค์ประกอบที่ 2 สัจจะ (ความซื่อสัตย์) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง เจริญสุข (2552) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบนมีสภาพการบริหารสถานศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานตามขอบข่ายภารกิจการบริหารสถานศึกษา ส่วนรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า รูปแบบซึ่งเป็นวิธีการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยภารกิจสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป แต่ละด้านประกอบด้วยภารกิจการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ประกอบที่ 3 อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) มีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Gibson, James L., Ivancevich John M. and Donnelly James H. (2000, pp. 15-17) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ คือ ความใส่ใจส่วนบุคคล คือ ผู้นำสนใจในความต้องการของผู้ตามในการมอบหมายงานที่มีความหมายเพื่อให้ผู้ตามเกิดความก้าวหน้า

องค์ประกอบที่ 4 จักขุมา (มองการณ์ไกล) มีความสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bernard M. Bass & Bruce J. Avolio (1994, pp. 3-4) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้อื่นให้มองเห็นถึงแง่มุมใหม่ๆ ในการทำงานและการทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องภารกิจ (Mission) และวิสัยทัศน์ (Vision) ของทีมและขององค์การ รวมถึงมีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองไปไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและมีประโยชน์ต่อกลุ่มมากกว่า ทั้งนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำผู้ตามให้ทำงานได้ผลงานมากกว่าที่ผู้ตามได้ตั้งใจไว้ตั้งแต่ต้นและผู้นำการเปลี่ยนแปลงมักจะใช้การทำทนายเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลงานในระดับที่สูงขึ้น

องค์ประกอบที่ 5 นิสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuhnert and Lewis (1987, pp. 648-657) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะอยู่ในระดับสูงกว่าภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนกล่าว คือ ผู้นำการแลกเปลี่ยนจะมีลักษณะการทำงานด้วยแรงจูงใจเพื่อผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายในขณะที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะอยู่ในระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นจะไม่สนใจต่อความต้องการของตนเองแต่จะเริ่มเห็นคุณค่าของหมู่คณะและของหน่วยงาน ซึ่งเป็นคุณค่าหรือคุณธรรมที่สูงกว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเสียผลประโยชน์ของตนเอง และก้าวเข้าถึงจิตใจของผู้ตามกระตุ้นให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของควมมีอุดมคติศักดิ์ศรีเพื่อที่จะได้ไม่ทำงานตามหน้าที่เพียงเพื่อเงินเดือนหรือผลตอบแทนไปวัน ๆ อีกทั้งพยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติความเชื่อของผู้ตามให้เกิดการยอมรับและทำงานจนบรรลุเป้าหมายที่ยาก

องค์ประกอบที่ 6 มัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ) มีความสอดคล้องกับแนวคิดด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554, หน้า 60-61) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง มีการใช้จ่ายงบประมาณโดยผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการบริหารงบประมาณที่คล่องตัวโปร่งใส ตรวจสอบได้ บริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจัดการกิจการให้ครอบคลุมกับการเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณการบริหารการเงิน/บัญชีพัสดุและสินทรัพย์การตรวจสอบติดตามและประเมินผลและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ติดตามและประเมินผลและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัดและใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า

องค์ประกอบที่ 7 สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) มีความสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของณัฐนิภา คุปรัตน์ (2550, หน้า 76-79) ที่กล่าวว่า นักบริหารการศึกษายุคใหม่ต้องเตรียมรับกับโลกใหม่และต้องเตรียมตนเองให้มีคุณสมบัติและขีดความสามารถที่เหมาะสม คือ การเป็นนักสื่อสารและประชาสัมพันธ์ โลกวิชาการใหม่จะมีสิ่งดีๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนในอดีตและจำเป็นที่ประชาชนผู้รับบริการการศึกษาจะต้องทำความเข้าใจ ฝ่ายบริหารเองจะต้องทำหน้าที่เป็นนักการสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทำให้ประชาชนผู้บริโภครู้จักได้เข้าใจในคุณประโยชน์ของการศึกษาในแนวทางใหม่ๆ

องค์ประกอบที่ 8 อัตตัญญูตา (รู้จักตน) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเทพปริยัติเมธี (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ ควรมีการรู้จักตัวเองทั้ง 3 อย่าง คือ 1) คุณลักษณะภายนอก คือ มีรูปร่างสง่างาม นำเคารพศรัทธาเลื่อมใส ทั้งมีพลังกำลังแข็งแรง สุขภาพดีและมีความเพียร 2) คุณลักษณะภายใน คือ มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี 3) มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งความแตกต่างนี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพนับถือมีความเชื่อมั่น มีความเชื่อฟังอย่างจริงใจ

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย และแนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของสมุทร ชำนาญ (2546, หน้า 147) ได้ให้แนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิดทฤษฎี และสัมภาษณ์เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการพัฒนาแบบ และขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละชั้น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ผลการประเมินออกมาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ Joyce, B. and Weil, M. , (1996, p. 197) ได้กล่าวว่า การประเมินรูปแบบเป็นขั้นทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยปฏิบัติ 2 ประการ คือ 1) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบและด้านการเรียนการสอนทั้งในทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติ และ 2) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมา และความสำคัญของรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย และแนวทางการพัฒนา ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารการ

สร้างเครื่องมือในการประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามแนวทางการวัดและประเมินผล และส่วนที่ 4 เจาะลึกความสำเร็จ สรุปลองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ความรู้การวิจัยแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ความรู้สำคัญ คือ องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วิฑูโร (การจัดการธุระได้ดี) องค์ประกอบที่ 2 สัจจะ (ความซื่อสัตย์) องค์ประกอบที่ 3 อิกขณา (เอาใจใส่ตรวจตรา) องค์ประกอบที่ 4 จักขุมา (มองการณ์ไกล) องค์ประกอบที่ 5 นิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) องค์ประกอบที่ 6 มัตตัญญุตตา (รู้จักประมาณ) องค์ประกอบที่ 7 สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) และองค์ประกอบที่ 8 อตตัญญุตตา (รู้จักตน)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดมีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาทุกแห่ง

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณธรรมจริยธรรมยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นองค์กรที่มีคุณภาพมีความเข้มแข็งเจริญมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาเรื่องขนาดของสถานศึกษาที่เหมาะสมในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้

2.3 ควรศึกษารูปแบบการนิเทศติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิมพ์เนื้อหา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

คณะกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในคณะกรรมการบริหารจัดการความรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560). องค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ชิต ปุริโสดม. (2552). งานบริหารการศึกษา. นครศรีธรรมราช: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ณัฐนิภา คุปรัตน์. (2550). นักบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วิทยาจารย์. 106. 76-79.

บรรจง เจริญสุข. (2552). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระเทพปริยัติเมธี. (2553). ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสำราญ ฐริเมธี (ชาวดร). (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมุทรา ชำนาญ. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับทดสอบทางการศึกษา**. สมุทรปราการ: ออฟเซ็ทพลัส.
- Bass, Bernard M. and Bruce J. Avolio. (1994) **Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership**. California: Sage Publications.
- Gibson James L. Ivancevich John M. and Donnelly James H. (2000). **Organization: Behavior Structure Process**. 10 the d. Boston: McGraw – Hill Inc.
- Hair J.F., Black W.C., Babin B.J., Anderson R.E., and Tatham R.L. (2006). **Multivariate data analysis**. 6th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Joyce B. and Weil M. (1996). **Model of Teaching**. New York: Prentice-Hall.
- Kuhnert, K.W., & Lewis, P. (1987). Transactional and Transformational leadership: A Constructive development analysis. **Academy of Management Review**. 12
- Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan. (1970). **Educational and sychological Measurement**. Boston: PWS – KENT publishing companypp.